

SLUTRAPPORT – VÄRMLANDS NYA

2017–2020

Säffle Kommun

VÄRMLANDS » NYA

Sammanfattning

Värmlands NYA Säffle har arbetat med målgruppen nyanlända ungdomar på Herrgårdsgymnasiets språkintruktionsprogram. Det övergripande målet var att arbeta för att: *”fler nyanlända ungdomar ska klara måluppfyllelse i grund- och gymnasieskolan i Värmland och nå så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar, i alla ämnen”*.

Analysfasen visade att måluppfyllelsen och genomströmningen från IM var låg. Många elever svarade att de i perioder mådde dåligt och hade sömnproblem vilket påverkade skolresultaten negativt. En del efterfrågade mer hjälp eller ”andra sätt att lära” med en mer verklighetsnära undervisning. Lärare och annan skolpersonal berättade att elevernas kunskaper om Sverige och svensk arbetsmarknad var låg. Med denna analys som utgångspunkt valde projektet att fokusera på följande aktiviteter och insatser:

- Schemalagd Information/utbildning inom arbetsmarknadskunskap, sverigekunskap, sex och samlevnad.
- Möjlighet att prova på olika yrken och få in mer ”praktisk” inlärning.
- Arbeta hälsofrämjande och KASAM-stärkande.
- Utveckla kommunikationen mellan hem och skola.
- Stötta eleverna individuellt och avlasta lärarna.

64 deltagare skrevs in i projektet varav 21 tjejer och 43 killar. Totalt 180 individer tog del av projektets insatser och aktiviteter. 13 elever genomförde praktik på en arbetsplats och ca 90 elever fick prova ett yrkesprogram. Flera resor genomfördes med syftet att stärka sammanhållning och KASAM. Hälsofrämjande aktiviteter genomfördes kontinuerligt. Eleverna fick också individuell hjälp/stöttning med skolarbete, myndighetskontakter och annat. Vid avslut gick 92 % av deltagarna vidare mot fortsatta studier. Varav 36 % till introduktionsprogram, 31 % till nationella gymnasieprogram, 27 % gick mot vuxenutbildning och 8 % mot praktik, arbete eller annat.

Framgångsfaktorer Värmlands NYA Säffle:

- En person anställd på IM som:
 - Ansvarar för mentorsuppdraget med föräldrakontakt och frånvarouppföljning.
 - Ser ungdomens hela situation och förmedlar deras tankar och behov.
 - Stöttar och hjälper dem med skolarbete, myndighetskontakter och annat.
- Schemalagd undervisning inom:
 - Arbetsmarknadskunskap
 - Sverige – omvärldskunskap
 - Sex och samlevnad
- Hälsofrämjande, KASAM-stärkande aktiviteter.

Efter projektets slut kommer vissa metoder, arbetssätt och aktiviteter att leva kvar på Herrgårdsgymnasiet. Det kommer fortsatt finnas en person anställd på IM som arbetar för att stödja och hjälpa eleverna. Skolan kommer i block arbeta med områdena hälsa, studieteknik, arbetsmarknadskunskap och sex och samlevnad.

Projektledare: Anders Holtet-Lindberg

Projäktägare: Håkan Werme

Projektidé och förväntade resultat

När projektet startade under våren 2017 var introduktionsprogrammet det största programmet på Herrgårdsgymnasiet. Säffle hade under en period haft ett högt mottagande av asylsökande och nyanlända. Herrgårdsgymnasiet brottades liksom många andra kommuner med flera utmaningar så som brist på lärare och lokaler. Många av eleverna hade svårt att nå måluppfyllelse och utvecklas i önskad takt. Frånvaron var hög och i perioder var det "stökigt" på skolan.

Lärarna fick dra ett tungt lass under denna period. Eleverna hade stora behov och behövde mycket hjälp och stöttning, både med skolarbete men också med mycket annat. Eleverna saknade personer kring sig som kunde hjälpa dem att guida dem i deras nya tillvaro. Lärarna beskrev tiden som "förvaring av elever" och situationen ledde till att flera lärare blev sjukskrivna och/eller bytte jobb. Stor omsättning på lärare är extra olyckligt för denna elevgrupp som är i behov av trygghet och kontinuitet.

2016-2017 anmäldes skolan till skolinspektionen som efter granskning resulterade i anmärkningar med krav på åtgärder. Anmärkningarna handlade om att:

- Eleverna på språkinstruktionen inte fick garanterad undervisningstid.
- Skolan brast i kommunikationen med hemmen, inga utvecklingssamtal erbjöds eleverna.

När projektet startade i april 2017 genomfördes en gedigen analys av målgruppen. Vi uppmärksammade att en grupp av ungdomar fastnade i nybörjargrupperna och inte kom vidare. Ofta hade denna grupp en låg skolbakgrund från hemlandet, låg motivation och svårt att förstå syftet med undervisningen och att se vad den skulle leda till.

Resultatet visade på att många saknade anknytningspersoner samt att deras mående påverkade skolprestationen negativt. Många upplevde skolan som teoretisk och efterfrågade en mer praktisk/verklighetsnära inläring, då de inte upplevde skolarbetet som hanterbart, meningsfullt och begripligt. Lärare vittnade om låga kunskaper om svenska samhället och arbetsmarknad.

Projektidé

För att möta de akuta problemen med överbelastade lärare, bristande kommunikation med hemmen och låg måluppfyllelse lade Värmlands NYA i Säffle fokus på dessa utmaningar och gjorde dem till lokala projekt mål.

Vi ville att skolan skulle bli bättre i kommunikationen med hemmen genom att göra en person på skolan ansvarig för denna kontakt. Genom att införa detta så skulle samverkan mellan skola, hem och andra aktörer leda till **förbättrad KASAM** och **ökad måluppfyllelse** för deltagarna. Syftet var också att avlasta lärarna för att frigöra mer tid till förberedelser av lektioner.

Projektet ville också arbeta för att hitta andra **studievägar** med **praktiska inslag** för den grupp av ungdomar som hade svårt att ta sig vidare i skolsystemet. Samt att skolan skulle bli bättre på att stärka elevernas KASAM och ge eleverna bättre **kunskaper** i **arbetsmarknadskunskap** och sverigekunskap. Vi insåg också att individuell coaching och samtal var viktigt för att hjälpa eleverna att hålla motivationen uppe och bemästra motgångar. Detta för att nå de långsiktiga effekterna/målen:

Arbetet i spår 1 samt spår 2 syftar till det övergripande målet (långsiktig effekt):

”Att underlätta etableringen i arbetslivet för unga nyanlända kvinnor och män.”

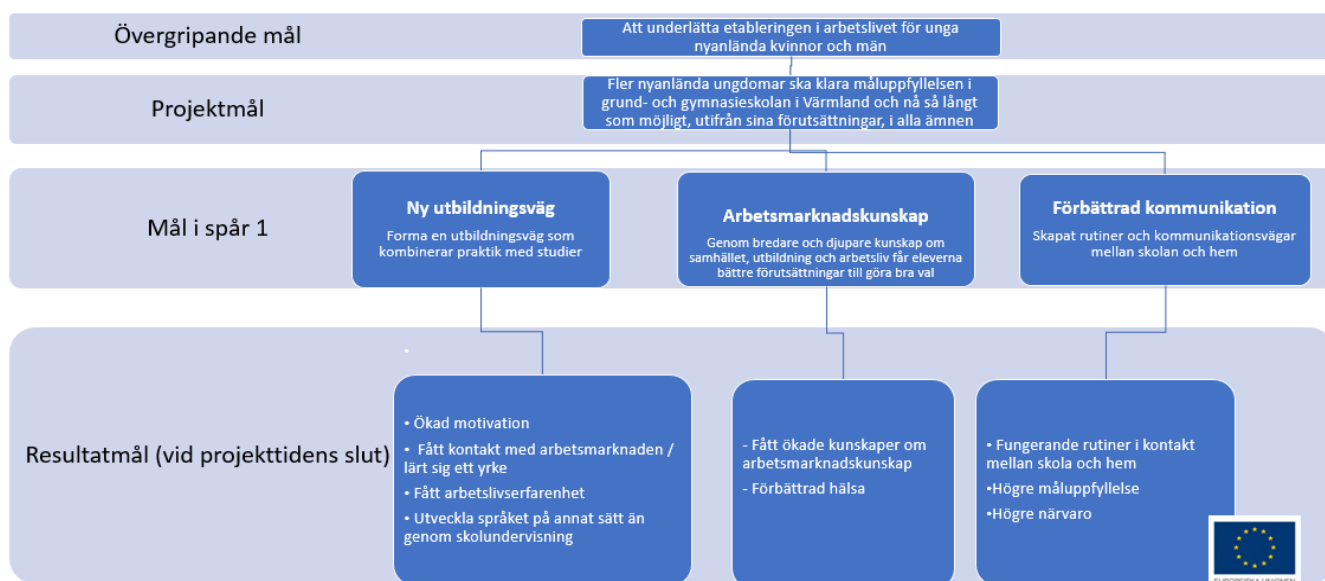
Projekt mål gemensamt för spår 1 samt spår 2 är:

”Fler nyanlända ungdomar ska klara måluppfyllelsen i grund- och gymnasieskolan i Värmland och nå så långt som möjligt, utifrån sina förutsättningar, i alla ämnen.”

Samtliga delprojekt ska genom arbete med respektive projektplaner bidra till ett för spår 1 övergripande mål:

”Nya metoder och arbetssätt för arbete med studiestöd, ökad måluppfyllelse och skolanknytning har utvecklats och tillämpats.

Projektplan

Arbetsätt/Metod

Projektets aktiviteter och insatser har förlagts till IM-programmets språkintröduktion på Herrgårdsgymnasiet i Säffle. De första två åren var fokus att arbeta och stödjä elever i A och B-gruppen, vilka är de elever som kommit kortast i språkutveckling och befann sig längst från att komma in på ett nationellt gymnasieprogram. Det sista året breddades projektet (p.g.a. minskat elevantal) till att även arbeta mot elever i C-gruppen. Projektet har haft schemalagd tid med de olika klasserna varje vecka då vi har kunnat utföra olika aktiviteter. Vi har sett till vilka behov eleverna haft och planerat innehållet efter det. Därför har aktiviteter och innehåll ändrats över tid, för att på bästa sätt möta elevernas behov. Projektet har mestadels arbetat med att genomföra gruppaktiviteter, vilket innebär att alla elever oavsett asylstatus kunnat ta del av insatser och aktiviteter.

Horisontella principer i arbetet med ungdomarna

Alla aktiviteter har varit öppna för samtliga elever oavsett bakgrund och asylstatus. Jämställdhet, tillgänglighet och ickediskriminering är principer vi haft som utgångspunkt.

Vid några undantagsfall (när vi bedömt att det funnits starka skäl) har vi delat könen åt. Exempelvis har några delar av undervisningen i sex och samlevnad hållits könssegregerad. Detta för att vi anser att det blir lättare för eleverna att våga ställa frågor och våga säga vad man tycker om lektionerna hålls könssegregerade. På så sätt ger lektionerna eleverna mer.

Även vissa idrottsaktiviteter (exempelvis simundervisning) har hållits könssegregerade. Detta har gjorts efter tjejernas önskemål, då de menar att de får mer utrymme om killarna inte är med.

De flesta aktiviteter har dock genomförts alla tillsammans då vi anser att det är viktigt för eleverna att lära sig respektera, samarbeta och umgås tillsammans oavsett kön, etnicitet, språk, religion, sexuell tillhörighet med mera. Mycket tid till samtal om dessa saker har skett både på gruppnivå och individuellt som en projektinsats.

Tillgänglighet

Projektet har arbetat för att försöka anpassa skolans verksamhet och pedagogik efter elevgruppen. I och med att vi lärt känna eleverna och deras olika behov så märker vi vad som fungerar bra och vad som inte gör det. Detta har lyfts för skollledning och finns med som ett underlag till det organisatoriska utvecklingsarbetet på skolan.

Projektledaren har även haft en stöttande roll till pedagoger och arbetat för att ställa om undervisningen mot ”*språk och kunskapsutvecklande arbetsätt*”. Vid kollegiala lärsamtal har vi tittat på hjälpmedel som finns som exempelvis bildstöd och interaktiva verktyg. Detta för att få lektionerna anpassade efter elevernas behov med ökad måluppfyllelse som syfte.

Aktiviteter som genomförts:

Arbetsmarknadskunskap på schemat

Syftet med undervisning i arbetsmarknadskunskap var att stärka elevernas KASAM. Genom att öka elevernas kunskaper om skolsystemet och samhället de befinner sig i förbättra deras känsla (or) av hanterbarhet, meningsfullhet och begriplighet. Att få dem att se vad utbildningen ska leda till och få dem att göra kloka val som leder till att de blir självförsörjande och integrerade i svenska samhället.

Följande innehåll har behandlats inom arbetsmarknadskunskapen:

Eleverna i A och B-gruppen har varje vecka fått mellan 4-8 timmar arbetsmarknadskunskap på schemat. Vi har arbetat med grundläggande **kunskaper om Sverige** så som: geografi, kultur, privatekonomi och annat som vi anser är nödvändigt för ett liv i Sverige. Inom **arbetsmarknadskunskapen** har vi lärt oss om: Vägar till jobb och olika utbildningsvägar, vad som krävs för vissa jobb. Att skriva CV och övat att gå på anställningsintervju. Vi har tillsammans undersökt vilka branscher det finns stort behov av arbetskraft och tittat på prognoser för framtiden. Studie och yrkesvägledaren har varit involverad i undervisningen för att skapa kontakt med eleverna och hjälpa dem i att upprätta studieplaner och hitta individuella studie- och yrkesvägar.

Föreläsare har bjudits in till klasserna. LO, AMF, Swedbank och handelskammaren är några exempel. Vi har även fått besök av representanter från olika yrkesgrupper som berättat om deras yrken.

Vi har strävat efter att ta oss ut från klassrummet och göra undervisningen mer verklighetsnära. Flera studiebesök har genomförts där klasserna varit ute på arbetsplatser och fått sett och ibland fått prova på olika yrken.

Praktik

För att få en inblick i olika yrken och få ett mer praktiskt lärande har elever fått prova på att vara på fordonsprogrammet och bygg och anläggningsprogrammet. De har fått lära sig grunder och begrepp inom dessa yrken. Några elever har genomfört praktik på en arbetsplats. Några har gått truckförarutbildning och fått truckkörkort.

Språkträning/samtalsgrupper

För att utveckla det muntliga vardagsspråket har vi haft schemalagda träffar där elever fått träna på vardagliga fraser och kommunicera med varandra. Vi tränade vardagssvenska och att använda oss av kroppsspråket när orden saknas. Ibland har vi stickat, virkat och spelat olika spel på dessa träffar.

Körkortsteori

För att öka anställningsbarheten och öka elevernas motivation och svenska köpte projektet in licenser för ett webbaserat körkortsteori-program.

KASAM-stärkande-hälsofrämjande aktiviteter:

Syftet med dessa aktiviteter var att förbättra ungdomarnas KASAM, hälsa, sammanhållning och arbeta för att ungdomarna ska få en meningsfull fritid och inkluderas i föreningslivet.

Flera resor anordnats för eleverna. Vi har varit på flera olika sportevenemang och vetenskapscentret universeum i Göteborg.

Flera olika idrottsaktiviteter har genomförts, olika gruppaktiviteter med instruktör så som: spinning, boxning, zumba och yoga. Löpträning inför Säffle stadslopp. Bollsporter med projektledaren har hållits några tillfällen per vecka. En friluftsdag arrangerades där vi paddlade kanot, vandrade, lagade mat över öppen eld och gjorde sammarbetsövningar.

SESAM-undervisning tillsammans med kurator där vi lärt oss om kroppen och sex och samlevnad. En KännDigSjälv-låda köptes som kommer att användas vid denna undervisning i framtiden.

Samläsning med nationella program

För att förkorta elevernas studietid och motverka att eleverna fastnar på IM har projektet tillsammans med skolan varit med och provat och format olika studievägar. Några elever har fått möjlighet att börja på ett nationellt yrkesprogram trots att de inte varit behöriga. Vi har även erbjudit yrkeskurser på gymnasienivå för några elever på IM.

Individuellt stöd - Mentorsansvar – kontakt med vårdnadshavare

En person har ansvarat för att vara en stöttande länk mellan ungdomen, lärare, hem och andra aktörer. Exempel på arbetsuppgifter är utvecklingssamtal med vårdnadshavare, uppföljning av frånvaro och föräldramöten. Projektledaren har varit den naturliga kontakten mellan hem och skola för att avlasta lärare och rektorer. Även coachande samtal med eleverna har genomförts.

Projektledare och projektmedarbetare har "drop in" för eleverna vissa tider. Eleverna kan komma och få hjälp med:

- Läsläsning
- Samtal, efter elevens intresse och behov. Coachande - motiverande samtal.
- Hjälp och stöd med att fylla i blanketter, söka jobb/skolor, boka tider, ringa myndigheter och annat.

Kompetenshöjande insatser

Saknätverken i Värmlands NYA spår 2 har erbjudit många och bra utbildningsdagar för personal som arbetar med målgruppen. Från Herrgårdsgymnasiet har personal deltagit i utbildningar inom:

- Interkultur, normkritik, psykisk ohälsa, suicid zero, asylprocess.
- Utbildning i 7-tjugo.
- MI-utbildning.
- Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt.
- KännDigSjäl, barnkonvention och hälsoutbildning samt material.

Samverkan/samarbetspartner

- **Lokal styrgrupp.** Kunskapsutbyte och samverkan på möten där fler Värmlands projekt (Värmlands framtid, Värmlands unga, Värmland tillsammans), vuxenutbildningen socialen, ungdomens hus, arbetsmarknadsenheten och arbetsförmedlingen varit representerade.
- **Idrottskul.** Tillsammans arrangerat resor och idrottsaktiviteter för eleverna.
- **Kommunala aktivitetsansvaret (KAA)** Tätt samarbete för att fånga upp elever och hitta individuella lösningar.
- **HVB-hemmet** Samverkan för att hjälpa ungdomarna. Aktiviteter efter skoltid där vi bl.a. gjort "7-tjugo"-övningar.
- **Ungdomens hus** Bjudit in ungdomens hus till klasserna för att visa upp deras verksamheter för eleverna.

Projektets resultat, mål och indikatorer

Projektet har varit integrerat och en naturlig del av skolans IM-program. Vi har arbetat tillsammans med lärare, rektorer och annan skolpersonal. Skolan har varit öppen och välkommande för projektet där vi i stort sett haft fria händer till att prova olika metoder och aktiviteter. Projektägarna har gett projektet förtroende och legitimitet vilket har varit en framgångsfaktor.

Förändringar under projektiden

Under de tre åren projektet pågått har mycket hänt (globalt, nationellt och lokalt) som haft påverkan på elever, skolan och projektet. Ändringar i migrationspolitiken med bl.a. nya lagar har påverkat arbetet. Ungdomarna har kommit till oss med frågor och vi har fått lägga tid på att försöka lära oss vad som gäller. Det har varit många "tvära kast" under dessa tre år, och det är inget lätt jobb att försöka förklara för ungdomarna vad som gäller och varför saker är som dem är. Många av ungdomarna har drabbats av långa väntetider på asylsökningar, vilket har varit påfrestande och tagit ungdomarnas fokus från skolan.

Under projektets första tid hade majoriteten av ungdomarna varit en kort tid i Sverige. Eleverna var hungriga och nyfikna, vi fick lägga mycket tid på att förklara hur saker fungerar. Eleverna hade en låg språklig och kunskapsmässig nivå men de flesta var motiverade och ville snabbt fram. Sista delen av projektiden kom elever som varit längre tid i Sverige, och hade ett skolmisslyckande med sig i ryggsäcken. Dessa elever hade inte samma motivation och några hade konstaterade NPF-diagnoser och några hade hamnat snett. Det sista året var språkinstruktionen mer lik det "vanliga" IM-programmet då det fanns andra orsaker än språket och kort tid i landet som gjorde att de inte uppnått gymnasiebehörighet.

Detta visar att det är svårt att hitta en bestående modell över hur vi ska arbeta med elever på IM-språk. Det viktiga är att ha en **individanpassad och flexibel organisation** som snabbt kan ställa om för att möta elevernas och gruppernas behov då dessa hela tiden ändras.

Alla dessa förändringar gör det svårt att mäta och jämföra resultat då det är olika grupper och olika situationer vi jämför.

64 inskrivna deltagare, 21 tjejer, 43 killar. Totalt har projektet arbetat mot 180 antal individer.

180 elever fått schemalagd undervisning i arbetsmarknadskunskap.

180 tagit del av hälsofrämjande aktiviteter.

13 har gjort praktik på en arbetsplats.

5 har fått truckkörkort.

40 har fått licenser till webbaserad körkortsteori.

180 elever har erbjudits läxhjälp och individuell stöttning.

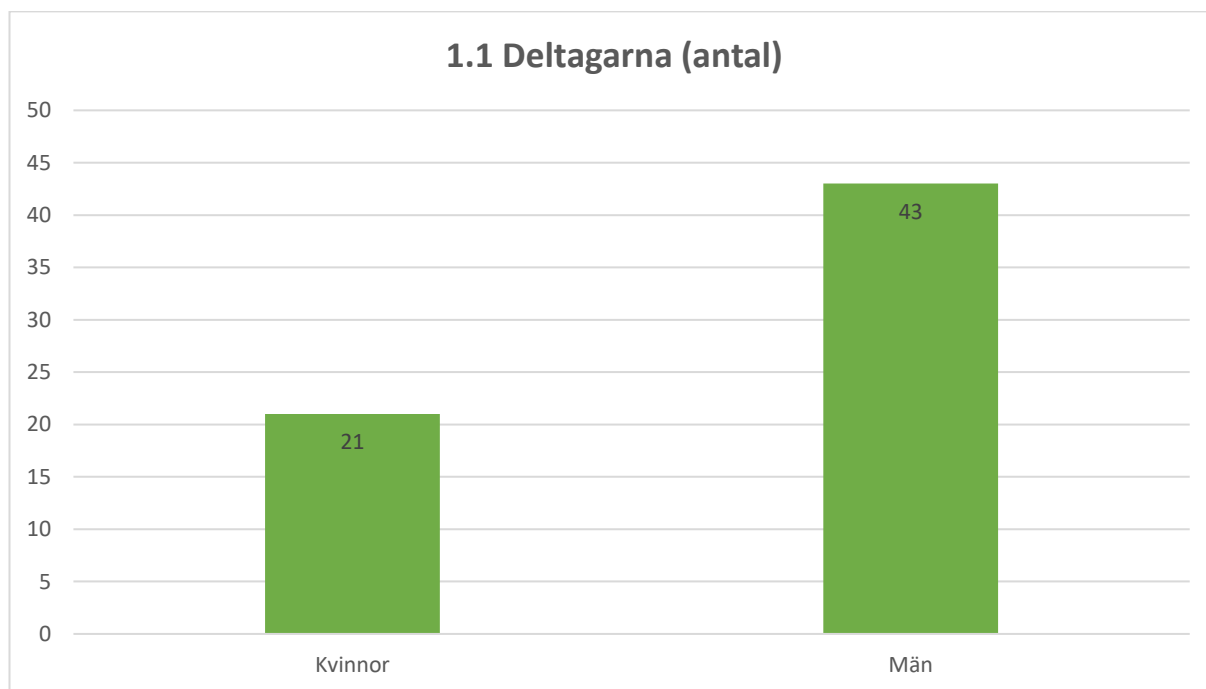

Diagram 1.1 visar att 43 av 64 deltagare (67 %) var män och 21 av 64 (33 %) var kvinnor. Det speglar den könssammansättningen vi haft på IM-språk på Herrgårdsgymnasiet. Det är fler män som kommit som ensamkommande vilket länge var den största gruppen på språkintrö. På slutet fick vi fler kvinnor som anhöriginvandrare/familjeåterförening som började hos oss.

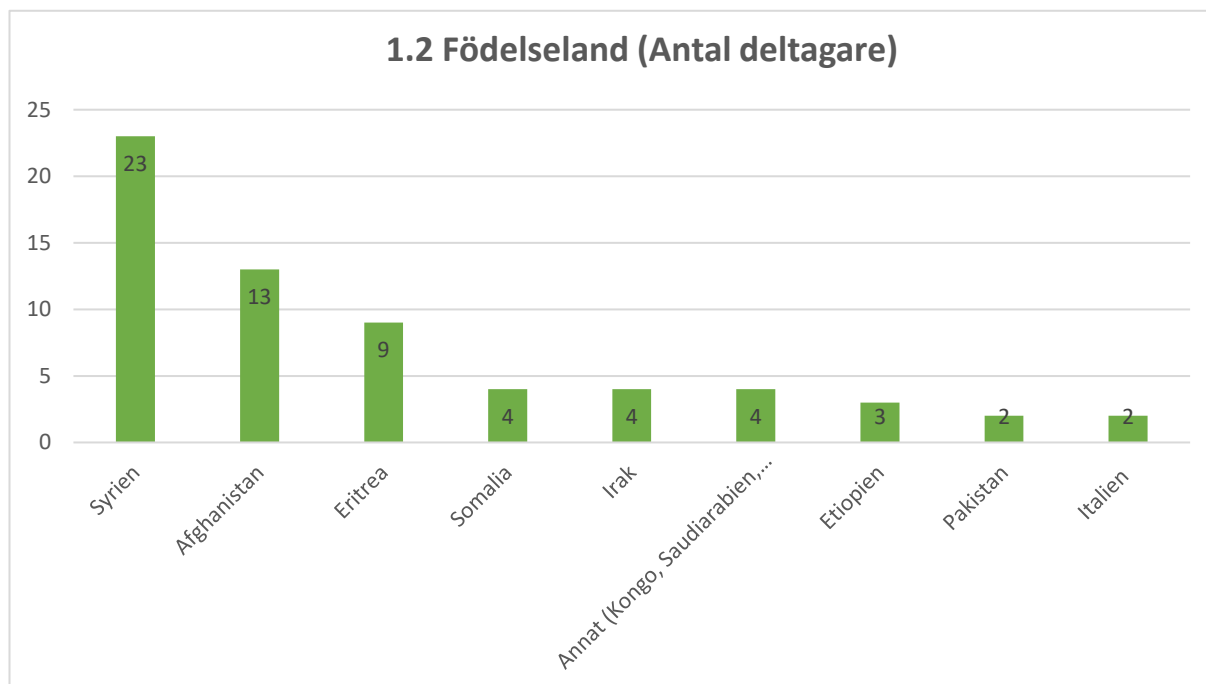

Diagram 1.2 Visar deltagarnas födelseland. Syrien, Afghanistan och Eritrea var de vanligaste födelseländerna. Eleverna från Syrien hade oftare sin familj med sig, medan eleverna från Afghanistan och Eritrea oftare var ensamkommande. Det finns olika anledningar till varför eleverna kommit till Sverige. Krig, brister i mänskliga rättigheter, drömmen om ett bättre liv är några exempel som på gruppnivå kan spela in. Vi har exempel på elever med låg skolbakgrund som klarar skolan för att de har en stark drivkraft till det. Av de som tvingats fly från krig finns det dem som längtar tillbaka och väntar på att kriget ska ta slut. De som kommer till Sverige av egen fri vilja p.g.a. drömmen om ett bättre liv är ofta motiverade till studier.

1.3 Huvudsaklig sysselsättning vid avslut (antal deltagare)

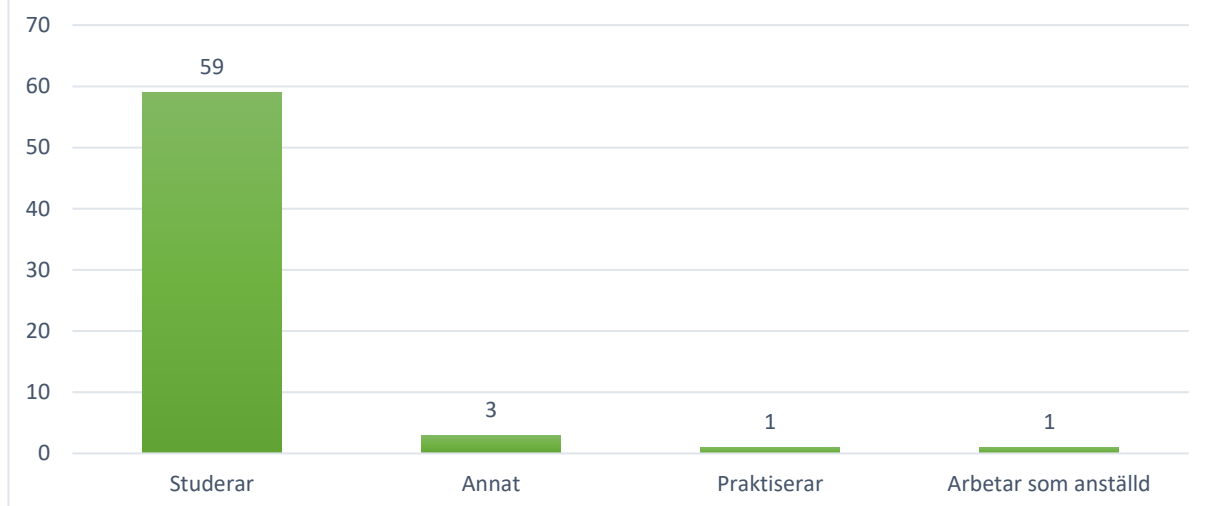

Diagram 1.3 Visar att 59 deltagare (92 %) går vidare mot studier.

1.4 Skolform vid avslut (Antal deltagare)

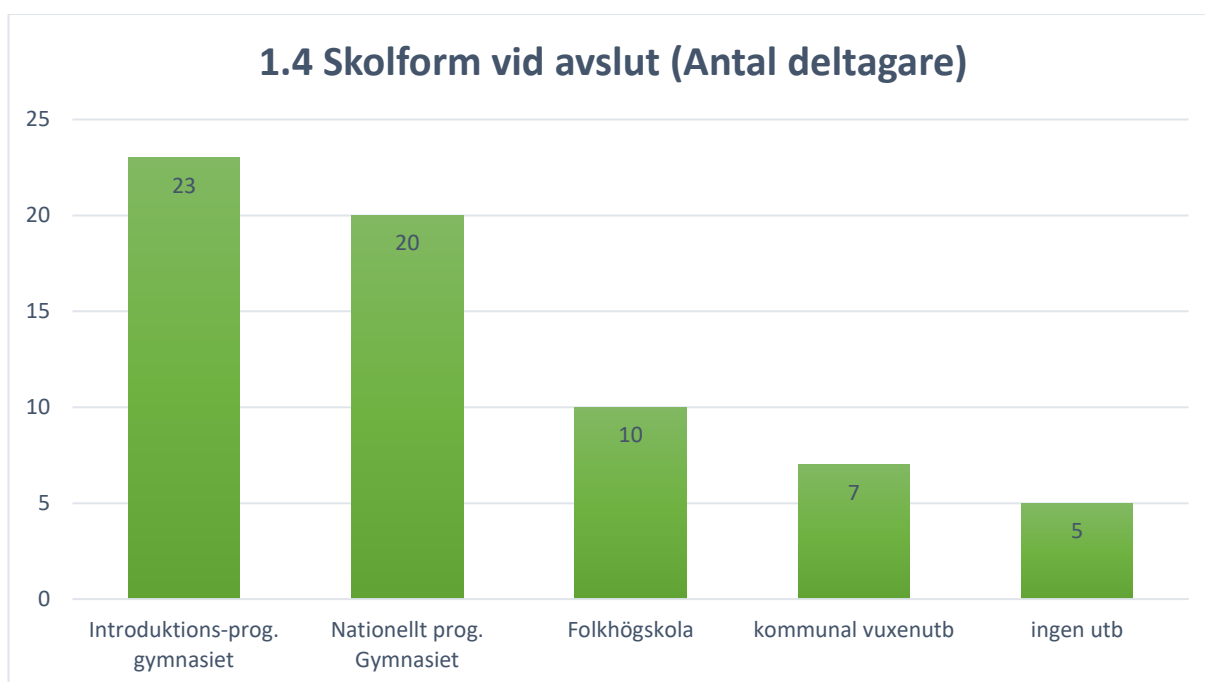

Diagram 1.4 visar att fortsatta grundskolestudier på IM är den vanligaste skolformen vid avslut. De flesta ungdomarna behöver mer tid för att bli behöriga till gymnasiet. 20 elever klarade att komma

in på ett nationellt gymnasieprogram, men de allra flesta av dessa 20 elever var inte fullt behöriga utan kom in som PRIV eller genom "guldbiljett".¹

Kommentarer till kvantitativ resultatdel

Målet var att komma upp i 80 inskrivna deltagare men vi landade på 64 inskrivna deltagare. Orsaken var att majoriteten av de elever vi haft i A och B-grupperna har varit asylsökande och därmed inte kunnat skrivas in (krav från ESF). Herrgårdsgymnasiet tog emot asylsökande vilket många andra skolor inte gjorde. Detta ledde till att elever flyttade till kommunen för att kunna studera. Projektidén var att arbeta med de elever som kommit kortast i språkutveckling vilket medförde att många av de eleverna fortfarande var i en asylprocess. pga. kort tid i landet, eller att de inte varit motiverade till att studera i och med att de inte visste om de skulle få stanna i Sverige eller inte. Under en period tog Herrgårdsgymnasiet emot många nyanlända och asylsökande. Ett tag fick vi nya elever i klasserna varje vecka, vilket påverkade undervisningen och elevernas skolprestationer negativt. Det var svårt att få sammanhållning när elever kom och gick mer eller mindre hela tiden. Det var oroligt med en del konflikter under denna period.

Totalt sett har projektet nått ut till totalt 180 individer som har tagit del av projektets aktiviteter och insatser.

Projektmål 1. Utveckla en ny utbildningsväg som kombinerar studier med praktik

13 elever har praktiserat på en **arbetsplats**. Den arbetsplatsförlagda praktiken har i vissa fall fungerat bra då eleverna fått ett **nätverk, tränat svenska, sett en arbetsplats och fått inblick i yrken**. Tyvärr har elevernas språkliga nivå varit ett hinder. Insatser genomfördes innan påbörjad praktik men var inte tillräckliga. De flesta ungdomarna har efter en tid velat avsluta praktiken pga. att det blivit för tufft för dem. Mycket var nytt: språk, arbetsuppgifter och helt nytt sammanhang vilket blev för ansträngande. Det blev svårare och svårare att hitta givande praktikplatser, det blev mycket jobb för ett fåtal och med ett väldigt blandat resultat.

En slutsats är att praktik kan vara bra om eleverna har nått en hög mognad och språklig-nivå, eller om de tidigare arbetat inom ett yrke och "bara" behöver lära sig språket för att bli anställningsbara. För de andra eleverna som inte har arbetslivserfarenhet, inte uppnått en viss språknivå blir det ofta för tufft. Det krävs mycket arbete till att förbereda och förklara för eleverna vad som förväntas av dem. **Det krävs också att arbetsplatsen har förståelse för eleverna och deras behov och att de är flexibla för att möta dem.**

¹ Innebär att lärare bedömt att de ligger så pass nära (kunskapsmässigt) att de förväntas klara att läsa upp behörigheten samtidigt som de läser på ett nationellt program.

Även om praktiken inte gav det resultat vi hoppats på så har den varit givande på andra sätt. Deltagarna har fått mer kunskaper om vad dessa yrken innebär och några har blivit mer studiemotiverade då de fått ett mål att sikta mot. Några har upptäckt att yrken de trodde de ville jobba med inte var som de tänkt sig, vilket inte behöver vara ett misslyckande utan är också en lärdom. I något fall har **praktiken lett till jobb**. I ett fall ledde praktiken till att en elev som fått avslag på sin asylansökan fick jobb och uppfyllde kraven **uppehållstillstånd p.g.a. arbete och fick stanna i Sverige**.

"Fått lära oss många nya saker. Byta däck, svetsa, köra truck, byta bromsar. Fordon är roligaste lektionen. Lektionerna har fått mig veta jag vill arbeta som bilmekaniker."
Mustafa, 19 år

Ca 90 elever har provat gymnasiala **yrkesutbildningar** (bygg, fordon, vård), vilket varit mycket uppskattat av eleverna.

Arbetet på yrkesprogrammen ledde inte bara till ökade praktiska kunskaper utan var också språkutvecklande. Eleverna måste kommunicera med varandra, komma överens och samarbeta när de arbetar praktiskt. Utan att eleverna tänkte på det tränade de sin svenska. **Denna språkträning sker på ett mer avslappnat sätt än vad den gör i en klassrumssituation.**

Tyvärr har **organisatoriska hinder uppstått** under tiden och försvårat möjligheten för språkintröeeleverna att komma ut på skolans yrkesprogram. Det är svårt att få till en bestående modell kring detta då det är mycket som är beroende av yttre faktorer som antal sökande till programmen och utrymme i lärares tjänster.

Projektet har tillsammans med skolan arbetat för att försöka få ut eleverna på program även fast de inte är behöriga med syftet att förkorta studietiden och öka motivationen. Vi har exempel

på elever som klarat detta men de flesta är i stort behov av stöttning, så som studiehjälp och studieplanering. Vi har även öppnat upp för att läsa gymnasiekurser på IM. Senaste läsåret fick elever välja om de ville läsa hälsopedagogik (som är en kurs som Vård- och barn och fritidsprogrammet läser). För de elever som var intresserade av dessa program var detta en bra möjlighet då de får mer tid till att klara studierna när de kommer in på programmet. Det finns även möjlighet att sy ihop en yrkesvuxexamen för de elever som inte hinner bli behöriga innan de fyller 20 år och inte kommer in på gymnasiet.

Projektmål 2. Genom arbetsmarknadskunskap mm. på schemat **förbättra förutsättningarna för att göra bra val**

Den schemalagda undervisningen för A och B-gruppen har varit en framgångsfaktor då vi nått ut till totalt 180 elever. Vid avslut har eleverna fått berätta vad de tyckt om undervisningen och om de anser att de lärt sig något. Samtliga elever svarade att de lärt sig/fått ökade kunskaper om Sverige och arbetsmarknaden. För de elever som varit kort i Sverige har denna undervisning varit mycket uppskattat. Eleverna har varit intresserade av att få veta om hur Sverige fungerar, allt från kultur, geografi till arbetsmarknad.

”Jag lär mig många saker. Tiden viktig i Sverige. Kolla i ögon. Många saker som är viktig för att få jobb. Det är inte samma Afghanistan”

- Mohammad 18 år.

Sex och samlevnad-undervisningen möttes till början av motstånd av vissa elever. Innehållet var för eleverna tabubelagda, saker man helt enkelt inte pratade om. När vi lyfte dem blev det till en början rörigt, elever lämnade klassrummen och blev arga. Vi lärde oss vikten av att försiktigt och gradvis närma sig de ämnen som upplevs som känsliga. Kunskapsnivån har överlag varit låg i samtliga ämnen vi har behandlat vilket visar vad viktigt det är att nyanlända får ta del av undervisning i dessa ämnen. Med ”kännDigSjälvlådan” som spår 2 tog fram får personal bra hjälp i att undervisa i dessa viktiga ämnen.

En av utmaningarna med den schemalagda undervisningen har varit att få vissa elever att förstå syftet med dessa lektioner. I och med att det inte är ett skolämne som eleverna kan få betyg i så har några elever inte sett dessa lektioner som lika viktiga.

Projekt mål 3. Skapa en modell för dialog mellan ”hem” och skola för en starkare stödstruktur

Mentorsuppdraget på språkinstruktionen är både stort, krävande och komplext. Så gott som samtliga elever är i behov av stöd för att ha en chans att nå gymnasiebehörighet. Merparten av eleverna svarar att de mer eller mindre mår dåligt i perioder. Sömnsvårigheter, magont och annat leder till att de inte kan fokusera på skolan i den utsträckning de önskat.

Det krävs mycket för att förbättra för eleverna, och mycket handlar om att hitta individuella lösningar då varje elev är unik. Det är ett tids- och energikrävande arbete, vilket det inte fanns lika mycket av då detta var de undervisande lärarnas arbetsuppgift. Den **avlastande effekten** projektet haft har varit uppskattat av lärarna.

”Det är så bra att vi avlastats mentorsuppdraget. Det tog mycket av vår tid som vi nu kan använda till huvuduppdraget. Det är också bra för eleverna som nu får mer hjälp än vad vi hade möjlighet att ge dem”

- Lärare, IM-språk

Projektet har varit med och utformat **rutiner kring uppföljning av frånvaro**. Olika personer på skolan har ansvarat för detta och det är ett arbete som kommer fortsätta efter projektet slut. I vissa fall har dialogen medfört att skolan upptäckt bakomliggande orsaker till frånvaro. Det har varit allt från psykisk ohälsa, låg motivation, hjälp med att ta hand om småsyskon och arbete som gjort att eleven varit frånvarande. Projektet har genom dessa upptäckter underlättat samarbete och att eleven fått den hjälp som den varit i behov av för att förbättra skolnärvaron.

Det är svårt att förändra elevernas beteende och få dem som inte går i skolan till att börja göra det. Ibland är orsakerna så djupa och rigida att de verktyg personal har tillgång till inte räcker för att förbättra elevernas skolnärvaro.

I samtal med elever med hög frånvaro säger så gott som alla att de vill gå i skolan och att de förstår att utbildning är viktigt för dem. I många fall ligger undervisningen på för hög nivå och **bristen på stöttning gör att eleverna tappar motivationen**. Här har skolan ett utvecklingsområde, att anpassa undervisningen efter målgruppen, både innehållsmässigt och pedagogiskt. Att hitta andra former av lärande gärna i kombination med yrkesinnehåll för att få ungdomarna motiverade och anställningsbara.

En bra dialog mellan hem och skola är en visad framgångsfaktor. Vi har haft ett bra samarbete med HVB-hemmet där några av eleverna bott. Vi har tillsammans arbetat för att få ett helhetsgrepp om ungdomarna med i de flesta fall ett bra resultat. Vi visar ungdomarna att hem och skola inte är två olika världar, utan att vi samarbetar och arbetar mot samma mål, att det ska gå så bra som möjligt för ungdomen. Att hela ungdomens situation är viktig för att nå målet. Skolan kan inte ta för givet att eleverna ber personalen om hjälp med skolarbete, utan skolan behöver också informera personal om vad som händer i skolan, vad eleven har prov i och behöver hjälp med. **De elever som bor på HVB lyckas i allmänhet bättre i skolan** än de elever som inte gör det. Vilket vi tror beror på att de får mer träning i svenska, hjälp med läxor och vägledning, fler aktiviteter och trygghet.

Vi har haft gemensamma aktiviteter med HVB-hemmet efter skoltid där vi gjort "7-tjugo"-övningar för att stärka elevernas självförtroende och självkänsla. I början fick vi ringa och "jaga" ungdomarna för att de skulle komma till dessa frivilliga träffar, men efter några gånger började de komma utan att vi "jagade" dem. Övningarna fungerade bra då eleverna gick in för att genomföra dem på ett bra sätt. När vi genomfört samma övningar i klasser har det inte gått lika bra. Några elever tramsade och förstörde för de andra. "7-tjugo"-övningar fungerar antagligen bättre i små grupper och när gruppen är med ett bra arbetssätt för att stärka personer och få sammanhållning i en grupp.

Det har varit **svårare att nå de utlandsfödda föräldrarna**. Ett arbete har påbörjats men har utvecklingsmöjligheter. Vi har anordnat informationsträffar där personal på skolan bjudit in föräldrar och gett information om saker vi ansett som viktiga. De utlandsfödda föräldrar vi träffat under projektiden är mycket måna om att deras barn ska studera. Men vi märker att det finns **bristande kunskaper i hur svenskt skolsystem fungerar**. Dessa bristande kunskaper gör att de inte alltid klarar av att stötta och "pusha" sina barn till att utvecklas optimalt. Utöver finns språkliga och kulturella hinder som försvårar ett bra samarbete. Det är svårt för skolan att veta hur elevernas hemsituation egentligen ser ut. Vi kan misstänka att det finns elever som växer upp i otrygga hem som skolan inte upptäcker p.g.a. dessa hinder.

Vi stöter på många ungdomar som får vara guider och tolkar till sina föräldrar när de kan språket och har mer kunskaper än deras föräldrar. Vilket inte blir så lyckat när det påverkar elevernas skolresultat. **Ett arbete för hela kommunen att fånga upp föräldrarna och informera, guida och stötta dem till att klara av föräldrarollen.**

Coaching och individuellt stöd

Mycket av projektledarens tid har gått till individuell stöttning. Eleverna sökte upp projektledaren för att få hjälp med myndighetskontakter, fylla i blanketter, söka sommarjobb och annat. Vi försökte använda ett "empowerment"-baserat arbetssätt där målet var att eleven i framtiden ska klara dessa saker på egen hand.

"Bra att vi fått så mycket hjälp av X (projektledaren). Hjälp på lektioner, med läxor och annat. Jag kan mer om olika yrken, hur man gör för att få jobb..

..det bästa (med projektet) har varit hjälpen. Fått hjälp söka folkhögskola varit på besök och tittat på skolor. Fick betyg i religion av den stöttning jag fick efter lektionstid"

– Ali 19 år.

Tidigare var även detta ett jobb som låg på lärarnas bord. Positivt med denna insats har varit att undervisande lärare kunnat fokusera mer på att vara lärare och stötta ungdomen i sina studier istället för att ägna tid åt att hjälpa ungdomarna i allt det andra de också behöver hjälp med. Deltagarna vet vem de ska vända sig till om de behöver hjälp vilket sparar tid och energi som ungdomen istället kan använda åt att nå bättre resultat i skolan.

Hälsofrämjande / KASAM-stärkande aktiviteter

Med tiden upptäckte vi vikten av att genomföra hälsofrämjande insatser för ungdomarna. Genom samtal framgick det att eleverna som hade hög frånvaro ofta också mädde dåligt. Många saknade anknytningspersoner och många kände sig främmande i vårt individualistiska samhälle.

Vi började ha fasta idrottsaktiviteter varje vecka och kunde se hur eleverna blev piggare och gladare. Även sammanhållningen i klassen blev bättre.

Vi kunde även se samband mellan de som hade **hög närvaro på idrottsaktiviteterna oftast hade en högre närvaro i skolan också.**

Då vi provat många olika idrottsaktiviteter har vi **gett eleverna förutsättningar att upptäcka nya träningsformer** de kanske annars inte skulle ha gjort. Några av deltagarna har köpt gymkort efter vi varit på gymmet tillsammans och provat. Några säger att de börjat springa eller promenera och på så sätt kan man säga att projektet **inspirerat deltagarna till en hälsosam livsstil.**

Resor

Genom att arrangera resor för eleverna har vi skapat relationer eleverna mellan samt med personal. Vilket är viktigt för alla elever som befinner sig i någon form av utanförskap, extra viktigt för elever med trauman eller otryggt anknytningsmönster. Eleverna har också fått upplevelser och lärdomar de annars inte skulle fått. En del elever har knappt varit utanför Säffle och sett något annat av Sverige. Resorna har **vidgat elevernas perspektiv och varit KASAM-stärkande.** När vi ställt frågan (vid utskrivningssamtal) vad som varit bäst med projektet Värmlands NYA svarar de flesta någon av de resor vi genomfört. Oftast är det inte själva aktiviteten de nämner, utan sammanhållningen i klassen, att vara ute och uppleva saker tillsammans och lära känna varandra.

Vi har sett att **skolnärvaron tiden före och efter resorna förbättrats.** Svårt att få till långvarig effekt, men på kort sikt har elevernas skolnärvaro förbättrats i samband med resorna.

"Hela klassen känns som en familj. Så var det inte i skolan i Syrien"

– flicka 19 år.

Hinder-utvecklingsområden

Ungdomarna på introduktionsprogrammet är inte en prioriterad elevgrupp vilket leder till att det finns begränsade resurser. Vid senaste årens besparingskrav var det studiehandledarna, vilket är visat framgångsrikt för nyanlända elever, som varslats först. Studiehandledare har en viktig roll inte bara i stöd i studierna utan också som "kulturtolk" och förebild för ungdomarna. Olyckliga omständigheter som byten av rektorer har medfört att IM "glömts bort". Det har varit IM-klassernas scheman som lagts sist och de har fått de klassrum, lärare och ämnen som blivit över. De senaste två åren har planeringen av IM inte hunnits med innan skolstart så skolstarten har tvingats att skjutas upp för eleverna. Med många schemaändringar och annat olyckligt strul som följd. I och med att det varit många olika lärare som undervisat (ofta någon enstaka kurs) på IM har det inte funnits något arbetslag som samarbetar och hjälps åt. Elevhälsoteamet (EHT) har inte arbetat aktivt på IM, vilket det finns stort behov av. Detta sammantaget är ett utvecklingsområde som ligger på organisatorisk nivå, som behöver förbättras för att måluppfyllelsen och genomströmningen på IM ska öka. Herrgårdsgymnasiet går nu in i projektet IMprove som har just detta "**organisatoriska utvecklingsområde**" som sitt huvudsakliga arbetsområde.

Det finns en risk med att man tappar det **gemensamma ansvaret** för nyanlända elever när man gör en person ansvarig för dem. Det är ett hinder vi stött på i Säffle, det har varit oerhört svårt att få till bestående och fungerande samverkan under projektiden. När vi flaggat/bett om hjälp studsar bollen väldigt ofta tillbaka på den personen som har ansvaret, oavsett vad det handlar om. Vi behöver bli bättre på att ta ett gemensamt ansvar för dessa elever, och med samverkan och gemensamma insatser arbeta för att förbättra för dem. Insatser som görs under skoltiden får stor betydelse för vad som kommer hända senare i deras liv. Det krävs politiska beslut som ramar in vem och vilka som ska arbeta för att skapa bättre förutsättningar för den här gruppen ungdomar.

Ansvarstagandet mellan skola, myndigheter och andra samhällsaktörer följer ingen röd tråd, vilket skapat förvirring för skolan och ungdomarna. Arbetet med den här gruppen ungdomar har varit oförutsägbart eftersom myndighetsbeslut kan få konsekvenser som skapar oro. Beslut som kan innebära förändring i ungdomens liv gör det svårt att upprätthålla en stabil och trygg miljö för dem. Något som är otroligt viktigt för denna elevgrupp.

Behov av fritidsaktiviteter och mötesplatser

Många ungdomar efterlyser fler mötesplatser och fritidsaktiviteter där de kan träffa "svenskar". För de elever som är duktiga på en sport finns den möjligheten om det inte är ekonomin som sätter stopp. Under de åren projektet funnits har en handfull elever klarat det som för de flesta är omöjligt: att ta examen från ett nationellt gymnasieprogram. Det som är gemensamt för dessa är att **samtliga har varit engagerade i idrottsföreningar på fritiden**. Det behövs fler öppna mötesplatser för nyanlända ungdomar där de kan lära sig språket, känna sig integrerade, få ett sammanhang och lära sig "oskrivna regler", och inte bara inom idrottsföreningar.

Orimliga krav/andra utbildningsvägar

Att uppnå gymnasiebehörighet om man kommit ny till Sverige i gymnasieåldern är orimligt för de allra flesta. Enligt skolverkets referensmaterial "att undervisa elever med svenska som andraspråk" tar det ca 2 år på SFI för att få ett vardagsspråk för en person som studerat och är relativt ung. Det tar ca 5-7 år för att få ett skolspråk. Tiden påverkas sedan av ålder då inläringen försämras efter 18 årsåldern.² Många behöver därutöver lära sig två nya språk då de inte har läst engelska innan. Många fler elever skulle klara det om de fick mer tid, men det är svårt för dem att behålla motivationen så länge. Vi har noterat att antalet elever som klarar gymnasiebehörighet minskar för varje år de går på IM, när det borde vara tvärs om. Förklaringen ligger antagligen i att eleverna tappat motivationen. De ser sina kompisar gå vidare och de ser inte sina egna framsteg. Vårt system där eleverna bara läser de ämnen de behöver för att bli behöriga leder till att eleverna får färre och färre ämnen/lektioner och ofta långa håltimmar. Vilket leder till att de inte får hela skoldagar där de får träna språket, får kunskaper och tränar andra färdigheter. Det är tydligt att den elevgruppen behöver något annat. Att något händer för dem. Att de ser att de utvecklas och rör sig framåt.

Vi har ett fortsatt arbete med att hitta en flexibel och individanpassad skolgång för eleverna. Gärna med yrkesinriktning för den elevgrupp med minst skolbakgrund. Många skolor börjar inse detta och försöker förändra upplägget för att möta elevgruppen bättre.

Framgångsfaktorer Värmlands NYA Säfte

- En person anställd på IM som:
 - Ansvarar för mentorsuppdraget med föräldrakontakt och frånvarouppföljning.
 - Ser ungdomens hela situation och förmedlar deras tankar och behov.
 - Stöttar och hjälper dem med skolarbete, myndighetskontakter och annat.

- Schemalagd undervisning inom:
 - Arbetsmarknadskunskap
 - Sverige – omvärldskunskap
 - Sex och samlevnad

- Hälsofrämjande, KASAM-stärkande aktiviteter.

² Collier -87 refererat i skolverkets referensmaterial "Att undervisa elever med svenska som andraspråk"

Vad skulle målgruppen behöva?

- En flexibel och individanpassad skola som snabbt kan ställa om efter elevgruppens behov.
- Fritidsaktiviteter, mötesplatser.
- Förbättrad föräldrainformation och samverkan.
- Ett gemensamt ansvarstagande för målgruppen. Ett starkt arbetslag på IM där EHT ingår. Erfarenhetsutbyte och helhetsgrepp om ungdomarna.

Att förbättra möjligheterna för dessa elever är inte ett arbete skolan ensamt kan utföra. Det behövs ett nätverk med insatser från olika håll. Ett nätverk som består av fler samhällsaktörer som samverkar i frågor som rör hela ungdomarnas situation.

Kommunikation, spridning och påverkansarbete

Dragning för barn- och utbildningsnämnden i Säffle. Om elevgruppen, behov och önskat arbetssätt i fortsättningen.

Arbete i lokala styrgruppen. Spridning till andra skolor i kommunen.

Projektledarträffar med erfarenhetsutbyte med de andra kommunerna i Värmlands NYA.

Uppföljning och utvärdering

Fått bra stöd av extern utvärderare löpande under projektperioden. Flera besök, samtal med deltagare, projektägare och projektledare. Bra feedback och givande samtal som hjälpt till att pusha projektet i rätt riktning.

Hälsoutvärdering. Genom enkäter och samtal med eleverna kring hälsa, vanor mm. Intervjuer och analys.

Användande av resultat/Implementering

Skolan är en föränderlig organisation som påverkas mycket av politiska beslut, ledning och elever (elevgrupp, antal, behov, gymnasieval). Vilket försvårar skapandet av bestående arbetssätt. Skolan behöver vara flexibel och kunna anpassa sig efter de elever och behov som finns. På IM-språk behöver detta vara extra flexibelt i jämförelse med ett nationellt gymnasieprogram då skillnaden är stora mellan olika invandrargrupper, hur länge de varit i Sverige och elevernas studiebakgrund. Gällande implementering ses arbetssätt som mer viktigt än själva innehållet.

Efter projektet slut kommer några metoder, aktiviteter och resurser att leva kvar på Herrgårdsgymnasiet. Att ha **en resurs som arbetar som mentor/coach mot ungdomarna på IM-programmet** är ett viktigt verktyg för närvaro, KASAM, måluppfyllelse för eleverna. Det kommer att fortsätta i och med att projektmedarbetaren kommer arbeta kvar på skolan.

Samläsning för elever som ligger nära behörighet kommer att fortsätta. Skolan går in i projektet IMprove som kommer ha som fokus att ta vid detta arbete som Värmlands NYA startat.

Vår förhoppning är att arbetet med arbetsmarknadskunskap, hälsofrämjande, KASAM-stärkande aktiviteter kommer fortsätta. Förhoppningsvis kommer elevhälsan att få schemalagd tillgång till klasserna då man i tvåveckorsblock läser exempelvis AMK med SYV, SESAM med skolsköterska, hälsa/välmående med kurator och studieteknik med specialpedagog. Frågan om beslutet ligger hos rektorn.